RAPPORT
1 • 2012

Kommunikationsstrategi för Renbruksplan

Anders Esselin

SKOGSSTYRELSEN

© Skogsstyrelsen januari 2012

Författare
Anders Esselin

Projektledare
Leif Jougda

Projektgrupp
Leif Jougda
Anders Esselin
Tåssåsen sameby
Vilhelmina norra sameby
Udtja sameby
Jåhkågasska sameby

Fotografer
© *Anders Esselin*
© *Leif Jougda*

Illustratör
© *Anders Esselin*

Tryck
Elanders Sverige AB

Upplaga
300 ex

ISSN 1100-0295
BEST NR 1840

Skogsstyrelsens förlag
551 83 Jönköping

Innehåll

Förord **1**

Sammanfattning **2**

Nuläge **3**

Skogsbruksplan 4
Renbruksplan (RBP) 4
Lagrum och certifieringssystem 6
Samråd 7
Landskapsperspektiv 10
Analys ur ett kommunikationsperspektiv 12
Möjligheter (positiva faktorer) 12
Hinder (negativa faktorer) 13

Nyläge **15**

Vägar mot nyläge (strategier) **16**

2-stegsmodell för samråd mellan skogsbruk och rennäring 16
1. Långsiktig hänsynsplanering med landskapsperspektiv 17
2. Årligt samråd om enskilda planerade avverkningsobjekt 18
Prioriterade målgrupper 20
Timing 21
Inför samråd 21
Under samråd 21
Efter samråd 21
Effektiva och samverkande kommunikationskanaler 21
Utveckling genom uppföljning och utvärdering 22
Regeringsuppdrag till Skogsstyrelsen 22

Kommunikationsplan **24**

Litteraturförteckning **28**

Förord

Denna kommunikationsstrategi har tillkommit efter önskemål från samebyarna som upprättar renbruksplaner. Strategin ska ses som ett strukturerat förslag för samebyarna att användas vid kommunikation med andra aktörer som påverkar rennäringen. Innan renbruksplanernas tillkomst fanns inte något nöjaktigt verktyg för samebyarna att presentera sin verksamhet.

Förutom beskrivning av årstidsvis beteslandsindelning finns nu tillgång till ett antal bakgrundskartor, satellitbilder, omvärldsfaktorer samt positioner från GPS-halsband på ren lagrade i RenGIS. Det är en enkelavancerad produkt som utvecklats inom ramen för renbruksplan. Utveckling av RenGIS pågår fortlöpande för att tillgodose renskötarnas behov och önskemål.

Oavsett hur många skikt med information och funktioner som tillförs RenGIS utgör samebyarnas kommunikation med andra aktörer en central fråga. Förhoppningen är att man lyckas skapa en god dialog med det underlag som finns i renbruksplan. Då finns förutsättningar för samebyarna att redan på ett tidigt stadium deltaga i och påverka andra aktörers planeringsprocesser på ett bättre sätt än tidigare.

Kommunikationsplanen ger förslag på hur samebymedlemmar bör arbeta inför och under olika samrådsprocesser för att få ökad förståelse för sin näring. Dessutom anges riktlinjer hur utfallet av samråd kan dokumenteras.

Under kommande år kommer ett antal utbildningsinsatser för samebyarna att äga rum för att följa upp och förbättra föreliggande kommunikationsstrategi. Skogs- och vindbruket har påbörjat liknande arbeten vilket kan skapa förutsättningar för att minimera intressemotsättningar gentemot rennäringen.

Projektledare Renbruksplan

Leif Jougda

Sammanfattning

Denna kommunikationsstrategi har tagits fram för hur Sveriges samebyar *kan* använda Renbruksplan (RBP) med RenGIS inför, under och efter samråd med andra markanvändare.

Arbetet resulterade i följande fem strategier samt en kommunikationsplan:

- 2-stegsmodell för samråd mellan skogsbruk och rennäring
- Prioriterade målgrupper
- Timing (före, under och efter samråd)
- Effektiva och samverkande kommunikationskanaler
- Utveckling genom uppföljning och utvärdering

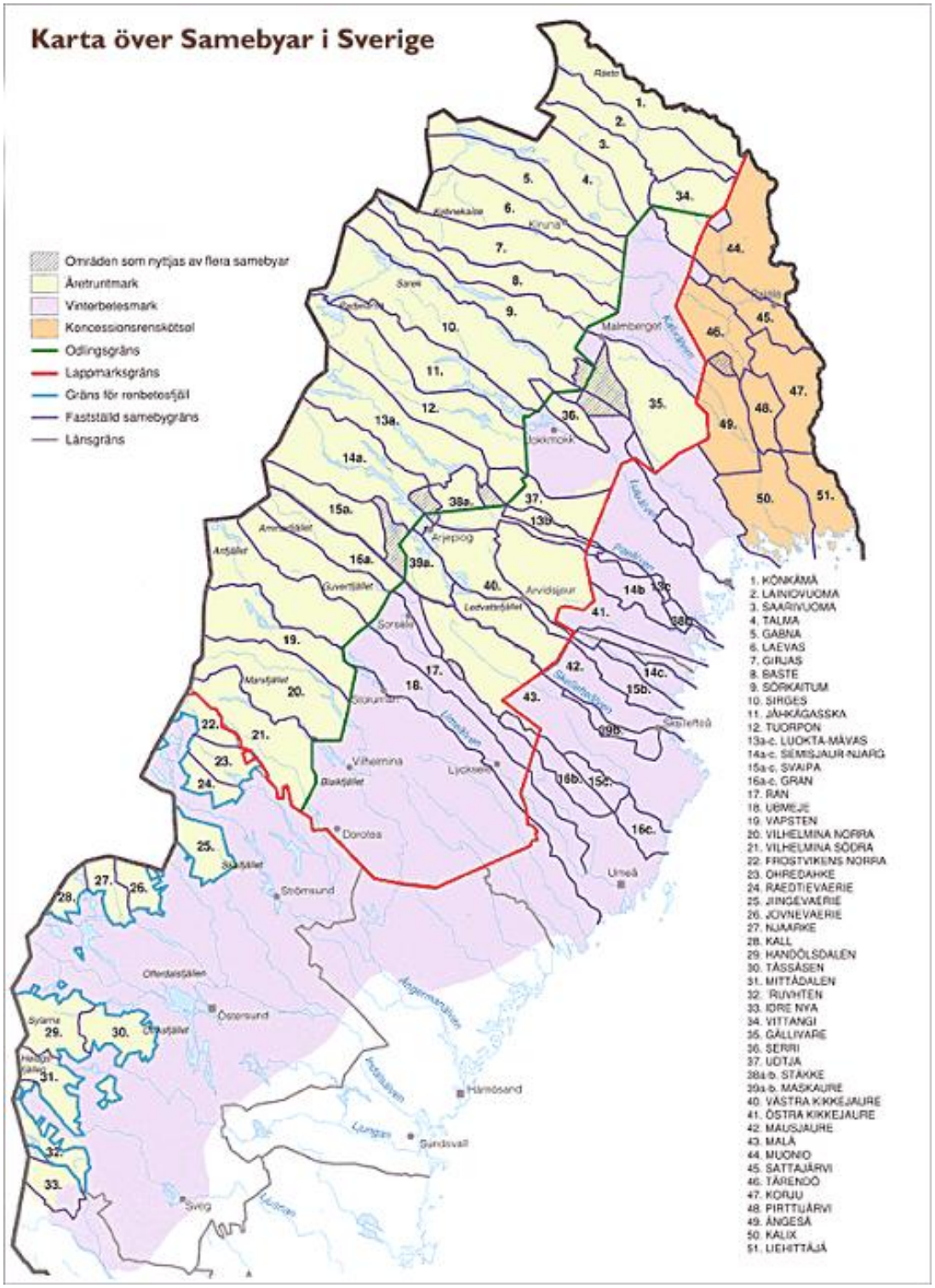
En central del i kommunikationsstrategin handlar om att lyfta fram landskapsperspektivet. På flera ställen i strategin poängteras också vikten av att hålla sig till fakta, att vara saklig, att vara öppen för ett givande och tagande, och att bemöta motparten med respekt i alla avseenden. Eftersom denna strategi är skriven som stöd för samebyarnas kommunikation i samband med samråd så riktar sig dessa råd i första hand till samebymedlemmar. En förutsättning för att samråden ska bli konstruktiva är naturligtvis att även motparten agerar på samma sätt.

Kommunikationsstrategin är skriven för samråd mellan skogsbruk och renskötsel, men ska i stora delar kunna användas för alla markanvändningsfrågor som berör rennäringen (vindbruk, gruvnäring, kommunala planer, turism, etc.).

Som underlag för strategin har konsulten Anders Esselin från Man & Nature AB genomfört intervjuer med renskötare och skogsbrukare, läst igenom ett antal dokument och webbplatser, genomfört tre workshops med representanter från samebyar och Skogsstyrelsen, samt deltagit på förberedelse inför samråd (Vilhelmina norra sameby) och samråd (Vilhelmina norra sameby och SCA). Dokumentet har även genomgått flera granskningar och genomgångar av representanter från samebyar som upprättar RBP och Skogsstyrelsen.

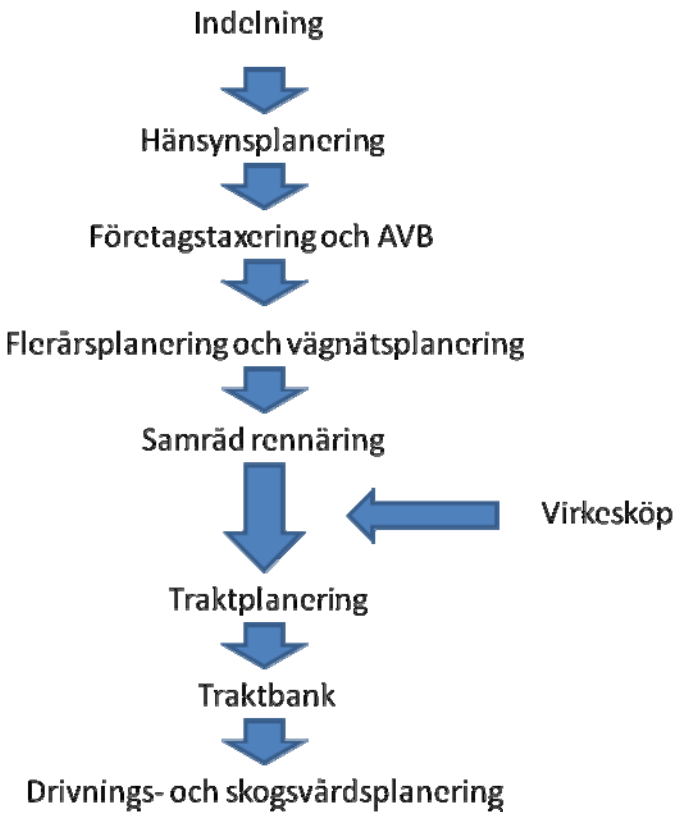
Nuläge

Rennäring är en unik näring som bedrivs på 40–50 procent av Sveriges yta av 51 samebyar – från Könkämä i norr till Idre i söder. Marken inom renskötselområdet samutnyttjas med övriga markanvändande aktörer, exempelvis skogsbruk, vilket gör en ömsesidig anpassning nödvändig.

Skogsbruksplan

Skogsbruket har under närmare 100 år använt skogsbruksplanen som instrument för dokumentation, analys och planering. Skogsbruksplanen är både en tillståndsbeskrivning och ett åtgärdsförslag med utgångspunkt från ett långsiktigt hushållningsperspektiv. Skogsbolagen använder inte begreppet skogsbruksplan utan oftare ”indelning” eller ”företagstaxering” som dock innebär samma sak. Skogsbruksplan, eller indelning, är första steget i skogsbrukets planeringsprocess.

Figur 1. Skogsbrukets planeringsprocess.

Renbruksplan (RBP)

Samebyarna har länge efterfrågat ett arbetsverktyg liknande skogsbruksplanen för att underlätta planeringen av den egna verksamheten, anpassningen till andra markanvändare och omgivande miljö.

1971 tillsatte Lantbruksstyrelsen ”Samrådsgruppen skogsbruk-rennäring”. Efter några år inriktades gruppens arbete på att skapa förutsättningar för ett effektivare samrådsförfarande mellan storskogsbruket och samebyarna. En grundläggande del var att kartmaterialet för rennäringens markanvändning behövde förbättras. 1979 fick Lantbruksstyrelsen regeringens uppdrag att dra upp riktlinjer för det praktiska arbetet med en kartläggning av vinterbetesmarkerna. Förslaget byggde på att en renbetesinventering genomfördes med vegetationskartan som underlag. En annan inventering av betydelse gällde omfattningen av de hänglavsbärande fjällnära skogarna. Samrådsgruppen tog fram en samrådsmodell, den så kallade Jokkmokksmodellen, med en rekommendation att tillämpas för hela renskötselområdet där befintligt inventeringsunderlag kunde användas. Samrådsgruppens mål var att

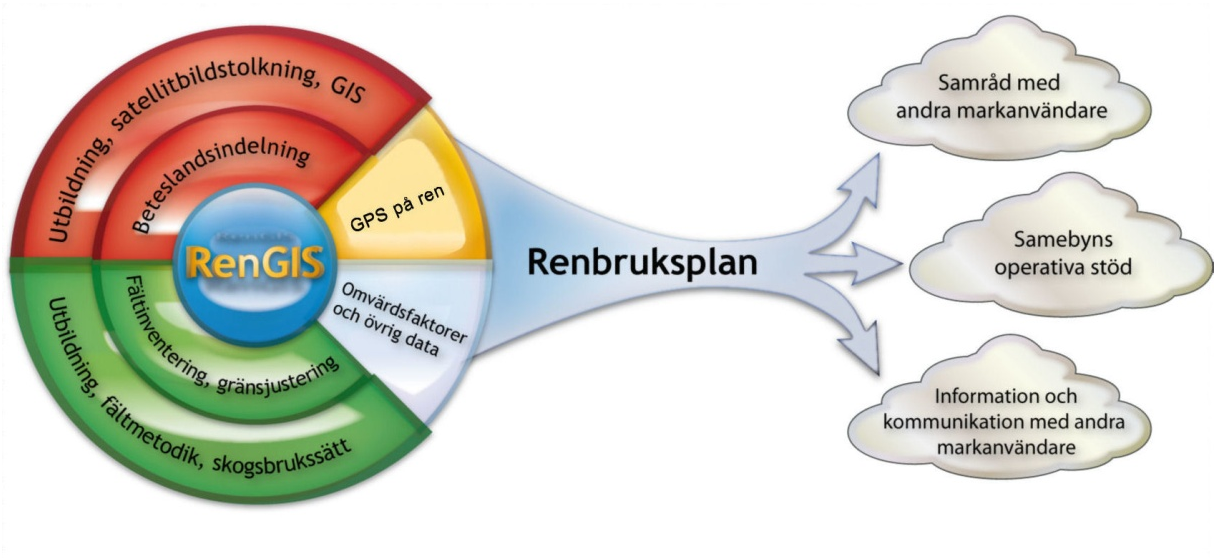
upprätthålla informationsutbytet mellan näringarna, med insikten att det tar tid att få fram heltäckande kartmaterial och att både samrådsmodellen och allmänna råd behöver utvecklas kontinuerligt (1).

Arbetet med RBP påbörjades 1998 på initiativ från Länsstyrelsen i Västerbotten, tillsammans med Skogsvårdsstyrelsen i Västerbotten, Malå sameby och Vilhelmina norra sameby. Från och med 2005 har Skogsstyrelsen ett regeringsuppdrag att i samverkan med Sametinget driva arbetet vidare.

Vid utgången av 2010 hade 26 samebyar upprättat en första version av RBP. Under 2011–2012 kommer ytterligare 13 samebyar att arbeta med RBP. Målet är att Sveriges alla 51 samebyar ska ha upprättat en RBP före 2014.

I RBP beskriver samebyarna sitt betesland under ett normalt renskötselår. Planerna består av fyra kompletterande delar: beteslandsindelning, fältkontroll, omvärldsfaktorer och GPS på ren. Arbetssättet skiljer sig från traditionell ”renbetesinventering” genom att man utgår från de renskötande samernas kunskap om tillgängliga betesområden. En RBP blir aldrig färdig utan uppdateras kontinuerligt. Kompletterande arbeten, ökad kunskap, nya metoder och förändringar på grund av annan markanvändning eller klimat gör att en RBP förblir ett levande och dynamiskt dokument.

Idag används RBP med RenGIS både som planeringsverktyg i renskötseln och som underlag för samrådsdiskussioner med andra markanvändare.

Figur 2. Arbetsförfarande vid upprättandet av renbruksplaner.

Lagrum och certifieringssystem

Förhållandet mellan rennäring och skogsbruk (och andra markanvändande aktörer) är reglerat i flera svenska lagar och dessutom i kriterier i ett par olika skogscertifieringssystem. I skogsvårdslagen (1979:429), finns bestämmelser om hänsynen till renskötselns intressen i samband med skogsbruk[1]. Som en följd av propositionen Gränser i skog (2009/10:201) infördes den 1 september 2010 ett antal ändringar i skogsvårdslagstiftningen. Flera av regeländringarna berör förhållandet mellan skogsbruk och rennäring. Bland annat togs reglerna om svårföryngrad skog bort, medan tillstånd till avverkning fortfarande krävs inom det fjällnära området. Reglerna om samråd med rennäringen inom året runt markerna i 20 § SvL är oförändrade liksom de om hänsyn till rennäringen i 31 § SvL.

Rennäringslagen (1971:437) behandlar saker som renskötselrätt, urminnes hävd, mark som omfattas av renskötseln, renskötselns geografiska omfattning, samt vad som gäller vid samråd och tvister med andra markanvändande aktörer.

I miljöbalken är samrådsprocessen med andra markanvändande aktörer (t.ex. vindkraft och gruvnäring) delvis reglerad.

FSC (Forest Stewardship Council) är en internationell organisation som främjar ett miljöanpassat, socialt ansvarstagande och ekonomiskt livskraftigt bruk av världens skogar. I FSC-certifierade skogar ställs bland annat krav på att urbefolkningars rättigheter respekteras och att biologiskt värdefull skog sköts på ett sådant sätt att naturvärdena bevaras. I Sverige är cirka hälften av skogsmarken FSC-certifierad. Bland markägarna finns de stora skogsbolagen, några av Svenska kyrkans stift, kommuner och flera mindre markägare. FSC har under de senaste åren arbetat fram en ny svensk standard för certifiering av skogsbruk som trädde i kraft 1 juni 2010. Princip 3 i standarden handlar om ursprungsfolkens rättigheter och innehåller tre kriterier med underpunkter om hur skogsbruket ska erkänna och respektera ursprungsfolks lagliga och hävdvunna rättigheter att äga, nyttja och förvalta sina landområden (2) (3).

PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification schemes) är ett annat skogscertifieringssystem som växte fram bland de privata skogsägarna i Europa under 1990-talet. Efterhand har även stora skogsägare och industriföretag anslutit sig. Att relationerna mellan rennäringen och skogsbruket bygger på ömsesidig respekt för och avvägningar mellan olika behov av markanvändning i norra Sverige är centralt i PEFC. Lokal samverkan och behovsanpassade avvägningar eftersträvas för att lokalt finna de mest lämpliga lösningarna. För familjeskogsbruket tjänar tecknade avtal mellan LRF Skogsägarna och Samernas Riksförbund, och LRF-policyn "Familjeskogsbruk och renskötsel i samverkan för Norrland” som utgångspunkt, samt Svenska PEFC-styrelens ”Policy för balans mellan Skogsbruks- och Rennäringsintressen i Svenska PEFC” (4).

[1] Skogsvårdslagen finns att hämta på Skogsstyrelsens hemsida där det också går att beställa en handbok om Skogsvårdslagen:
http://www.skogsstyrelsen.se/Myndigheten/Om-oss/Lagar-och-regler/

Samråd

Samråd mellan skogsbruk och rennäring är både lagstadgade och inskrivna i avtal inom ramen för FSC och PEFC. Men det är svårt att i någon precisare mening definiera vad ett samråd egentligen är, vilket faller tillbaka på den något otydliga formuleringen *”berörd sameby ska beredas tillfälle till samråd”* i skogsvårdslagens §20. Klart är i alla fall att samråd inte är en regelrätt förhandling även om det finns förhandlingslika drag i många av de samråd som genomförs mellan skogsbruk och rennäring idag. Målet med ett samråd kan ändå sägas vara att åstadkomma en konstruktiv lösning av en intressekonflikt, det vill säga en lösning där hänsynen till renskötseln blir tillräckligt stor för att en fortsatt rationell renskötsel ska vara möjlig samtidigt som hänsynen till rennäringen inte hindrar ett rationellt skogsbruk.

Representanter från Tåssåsens, Vilhelmina norras, Udtjas och Jåhkågasskas samebyar definierade ett lyckat samråd på följande vis under ett möte i Vilhelmina den 24 augusti 2011:

- ”Ge och ta”. Att ingen känner sig överkörd. Lika villkor.
- Ett lyckat samråd är när skogsbolaget lyssnar, förstår och bejakar samebyns önskemål.
- Att bägge parter gjort en överenskommelse som bägge är nöjda med.
- Bägge parter är överens och har förståelse för varandras näringar.
- Ett lyckat samråd för mig är att man kommer bra överens genom win-win-principen.
- Lyckat samråd är att bolaget har tagit hänsyn till rennäringen, att man har plockat bort objekt inom nyckel- och kärnområden utan att prata om deras produktion. Att man hörsammat problem med gödsling, markberedning och contorta. Att objekt som direkt försvårar rennäringen tas bort från avverkningsplanen.
- Ett lyckat samråd är när man hittar win-win-lösningar. Man har lärt sig mer om varandras verklighet och båda parter har gett och fått.
- En väl underbyggd diskussion under ömsesidig respekt, med gemensamt givande och tagande.
- Överenskommelse. Att enas om hur en åtgärd utförs.
- När skogsbolaget har köpt mina argument att inte hugga eller spara delar av trakterna.

Samråd mellan Vilhelmina norra sameby och SCA, september 2011. Foto: Anders Esselin

Vid en workshop med företrädare för skogsbruket, rennäringen och forskningen arrangerad av forskningsprogrammet FjällMistra 2006 visade det sig omöjligt att enas om en klar, entydig och gemensam definition av begreppet samråd. Det framkom att såväl skogsbolagen som samebyarna definierar samråden olika och att det kan finnas avsevärda skillnader inom ett och samma skogsbolag. Det kan röra sig om alltifrån att erbjuda information via en pärm på ett kontor, till att i samarbete med en sameby anpassa skogsbruket till rennäringen. Även mellan samebyarna skiljer sig uppfattningarna om vad ett samråd egentligen är och bör vara. Vissa samebyar anser att samråden har stor betydelse och ägnar därför mycket tid åt samråden, medan andra anser att samråden är mer eller mindre betydelselösa (5).

Däremot har det visat sig att såväl skogsbruket som renskötseln har en relativt likvärdig syn på vad som krävs för att samråden ska fungera bättre och att skogsbruket inte är främmande för att utöka samebyarnas möjligheter att delta redan i början av planeringsprocessen (5) (6).

Kriterier	Beskrivning
Målsättning	Att parterna har en gemensam målsättning för hur skogen bör förvaltas.
Kunskap	Att parterna har ömsesidiga och likvärdiga kunskaper om varandras näringar, inklusive att man har förståelse för hur olika åtgärder ekonomiskt påverkar skogsbolag och rennäringsföretag på såväl kort som på lång sikt.
Underlag	Att parterna har tillgång till uppdaterat kartmaterial, såväl översiktligt som på detaljnivå, exempelvis verksamhetsplaner, gärna med viss framförhållning (helst 3–5-årsplaner), tillgång till ny teknik – ex. GIS och/eller andra typer av planer och inventeringar som tar hänsyn till all markanvändning inom ett område, samt att man gör fältbesök.
Objekt	Att parterna är överens om vad och vilka objekt som man samråder om ex. slutavverkning, markberedning, gödsling, röjning, etc.
Nivå	Att parterna som deltar i samråden också har mandat att fatta beslut å skogsbolagets resp. samebyns vägnar.
SVS roll	Att en medlare deltar i samråden, till exempel SVS.
Förtroende	Att parterna har upprättat goda personliga kontakter och att det finns en kontinuitet i kontakterna så att man har möjlighet att bygga upp ett ömsesidigt förtroende mellan parterna.
Resultat	Att man lyckas finna en för båda parter acceptabel kompromiss samt att gemensamt fattade beslut efterlevs.

Tabell 1. Kriterier för bättre samråd (6). Anm: 1) Målsättningen att parterna har en gemensam målsättning för hur skogen bör förvaltas bör tolkas som "hur skogen bör förvaltas för att skapa förutsättningar för både ett hållbart skogsbruk och ett hållbart renbruk över tid", 2) SVS står numer för Skogsstyrelsen.

I de flesta generella modeller för samråd, samverkan och förhandling (t.ex. Giraffspråket/Non Violent Communication, Alternativ tvistlösning (ADR), Harvard Negotiation Project, Hållbar kommunikation och DI-metoden) återkommer ett antal grundsteg/faser:

1. Perspektiv: Båda parter redogör utförligt för sin syn på saken, det vill säga sina intressen, för att den andra parten ska förstå (vilket inte är detsamma som att hålla med). I detta skede är bara klargörande frågor tillåtna – ingen kritik, diskussion eller debatt.

2. Alternativ: Gemensamt och förutsättningslöst spånande om möjliga alternativ till lösningar. Fokus är här att söka nya idéer och ömsesidiga fördelar (win-win-lösningar). Målet är att identifiera så många olika alternativa (möjliga) lösningar som möjligt.

3. Val: Parterna diskuterar, värderar och väljer bland alternativen. Målet är att nå konsensus kring en lösning, vilket innebär att båda parter kan acceptera lösningen och att parterna kan fortsätta någon form av relation.

I projekt Vindren har samebyar och vindkraftsnäringen tillsammans jobbat ambitiöst med vad som kallas "hållbar kommunikation". I slutrapporten (7) kan man bland annat läsa:

Det lyckade samrådet ger parterna en gemensam bild av de intressen och förutsättningar som ska hanteras. När parterna förstår varandras berättelser väl finns också en av de nödvändiga förutsättningarna för ömsesidigt samförstånd.

Och:

När parterna vill skapa ett väl fungerande samråd är det viktigt att alla inblandade verkligen är öppna för att ompröva sina tidigare ställningstaganden. Man kan välja att frivilligt ändra en tidigare uppfattning i ljuset av nya idéer och goda argument.

Och:

En hållbar kommunikation uppstår när parterna gör fyra saker tillräckligt noga och i rätt ordning:

- *De lyssnar mycket noga till varandra – men väntar med att ta ställning till vad de har hört. Den som talar kontrollerar att han eller hon har blivit rätt förstådd, innan den andra får ordet.*

- *De utgår från samma breda bild av sakfrågan. I VindRens fall söker de en ömsesidigt hållbar lösning genom att fråga: ”Går det att finna en konstruktiv lösning på de motsättningar som råder? Och hur ser i så fall en sådan lösning ut, rent konkret?”*

- *De lyssnar till sitt inre efter nya idéer. Här är tricket att ställa undan förutfattade meningar för att kunna upptäcka något nytt som är ännu bättre, än de förslag som hittills diskuterats.*

- *De talar ärligt och uppriktigt med varandra och visar öppet sina känslor. Ord, tonfall och kroppsspråk stämmer väl överens.*

Landskapsperspektiv

Landskapsperspektiv är ett begrepp som blivit alltmer använt de senaste åren, så också när det gäller frågor som rör rennäringen och dess förhållande till andra markanvändande aktörer.

Sverige har nyligen ratificerat den Europeiska landskapskonventionen (ELC). På en inbjudan till ett seminarium om Europeiska landskapskonventionen och dess genomförande i Sverige på Kungliga skogs- och lantbruksakademien i maj 2011 kan man läsa följande:

Den (ELC; reds anm.) understryker att landskapet är en gemensam tillgång och ett gemensamt ansvar. I landskapet möts många olika värden och anspråk – kulturella, ekologiska, estetiska, sociala och ekonomiska. Landskapet definieras som ”Ett område sådant det uppfattas av människor och vars karaktär är resultatet av samspelet mellan naturliga och/eller mänskliga faktorer”. Syftet med landskapskonventionen är att verka för landskapets planering, förvaltning och skydd genom att betrakta landskapet i ett helhetsperspektiv och inte uppdelat på olika sektorer. /…/ Landskapet är den arena där alla enskilda politikområden slutligen sammanfaller och det är därmed med bas i ett landskapsperspektiv som de goda lösningarna måste utformas. Landskapet kan alltså ses som en materialisering av sociala relationer samt politiska och ekonomiska beslut. /…/ Landskapet är inget sektorsintresse utan i sanning ett tvärsektoriellt intresse – ett område där olika

sektorsintressen och aktörer ska samsas och samverka. Det finns ingen enskild aktör som har ett uttalat ansvar för landskapet. Ansvaret delas av flera aktörer på flera olika nivåer – det finns således många ”sakägare” i landskapet som behöver komma till tals (8).

Ett landskap definieras med andra ord både av mentala landskap som återfinns hos olika individer och grupper, och det fysiska landskapet med sina naturliga förutsättningar (som t.ex. klimat, berggrund, biotop, etc.) och sina naturliga förändringsprocesser (som t.ex. erosion, succession, etc.) (9).

Vid FjällMistras workshop 2006 framkom att det förmodligen finns mycket att vinna på att samråda med utgångspunkt från ett landskapsperspektiv. En iakttagelse var dock att skogsbruket och rennäringen tycks uppfatta vad som är relevanta skalor på olika sätt. För rennäringens del ligger fokus på ett område där en vintergrupp långvarigt (något decennium) opererar. För skogsbrukets del handlar däremot den relevanta skalan om storleken av ett skogsinnehav tillhörande en eller flera ägare. Att samrådens skalor inte är anpassade till rennäringen kan förmodligen förklara varför samebyarna ofta ser samråden som information och att de har svårt att ta ställning till enskilda samrådsobjekt. Om de rumsliga och tidsmässiga skalorna var anpassade till rennäringens planering skulle rennäringen förmodligen kunna medverka mer konstruktivt i samråden. Det talar också för att rennäringen bör ta ett större ansvar för samråden. Både renskötare och skogsbrukare som deltog i workshopen enades om att det finns såväl rumsliga som tidsmässiga vinster att göra om samrådsdiskussionen lyfts från objekts- till landskapsnivå (5).

I detta sammanhang är det intressant att notera hur en betestrakt definieras i Skogsstyrelsen manual för beteslandsindelning (10):

Betestrakter utgör delar av samebyns hela betesområde där renarna hålls en viss årstid. Betestrakterna kan variera i storlek beroende på säsong och kan överlappa varandra. Oftast sker någon form av bevakning runt området. Betestrakter utgör kringland runt kärnområden. Avgränsning av betestrakter sker bl. a. utifrån följande kriterier:

- *Gräns mot sameby eller vinterbetesgrupp.*
- *Naturliga gränser som vägar, järnvägar, vattendrag m m.*
- *Områden där renarna normalt befinner sig.*

Vid en jämförelse framstår det alltså som om man – ur ett renskötselperspektiv – skulle kunna sätta likhetstecken mellan betestrakt och landskapsperspektiv.

Figur 3. Landskapsperspektiv, som en av deltagarna på mötet i Vilhelmina 24 augusti 2011 beskrev det.

Analys ur ett kommunikationsperspektiv

Möjligheter (positiva faktorer)

- Alla markanvändande aktörer vinner på konstruktiva samråd där fakta, intressen och åsikter kommuniceras på ett tydligt sätt;
- Alla markanvändande aktörer vinner på att ha en långsiktigt fungerande relation med varandra;
- Alla markanvändande aktörer har olika kunskaper som kan komplettera varandra;
- Alla markanvändande aktörer menar att det vore bra med ett landskapsperspektiv, att komma bort från dagens ”tunnelseende” där parterna gräver ner sig i diskussioner om enstaka objekt;
- En del åtgärder som en näring vidtar kan gynna andra näringar (t.ex. skogsbrukets röjningar och gallringar kan gynna rennäringen);
- Under de senaste åren har lagrum, Skogsstyrelsens rutiner, samt certifieringskriterier i FSC och PEFC, utvecklats och preciserats;
- Rennäringens planeringsverktyg, RBP med RenGIS, har utvecklats;
- Till följd av stora utbildningsinsatser och flera dialogprojekt de senaste åren bör kunskapsnivån om varandras näringar ha höjts väsentligt;
- Skogsstyrelsen har tagit fram en blankett för samråd mellan skogsbruk-rennäring. Skogsstyrelsen har dessutom nyligen fått två regeringsuppdrag som handlar om uppföljning, utvärdering av hänsynsredovisning och sam-

råden inom renskötselområdet, samt ett uppdrag om förbättrad dialog och samverkan mellan skogsbruk och rennäring.

Hinder (negativa faktorer)

- En komplicerad historia med upplevda oförätter. Det finns ibland en grundläggande brist på förtroende. Parterna bär på en inneboende misstro och misstänksamhet, en rädsla för att sälja ut sig, vilket kan resultera i att de inte vill berätta för mycket om sin verksamhet;

- Ojämlikt maktförhållande:

    - Markägarrätt – renskötselrätt;

    - Skogsbruket tjänar på skogsskötselåtgärder – samebyarna förlorar (i de flesta fall);

    - Skogsbruket har stora resurser – samebyarna har mycket knappa resurser;

    - Skogsbrukets tjänstemän har akademiskt utbildning och kunskap – renskötare har framför allt traditionell kunskap (vilket bland annat kan komplicera kommunikationen);

- Kulturella skillnader (inklusive sätt att kommunicera);

- Skogsbruket har långsiktig planering – renskötseln har långsiktig men situationsanpassad planering;

- Rennäringen har att ta hänsyn till kumulativa effekter av många intressen. Gäller också för skogsbruket, men inte till samma grad;

- Okunskap om varandras näringar, om RBP och dess nytta, och om de lagar som reglerar förhållandet mellan rennäring och andra markanvändare;

- Dålig intern kommunikation inom respektive näring;

- Arbetet med RBP är resurskrävande. För få personer inom samebyarna jobbar aktivt med RBP. Sammanslagning av RBP och skogsbolagens planer, och den långsiktiga analysen, upplevs som både svår och tidskrävande;

- Andra markanvändande aktörer kan tro att användandet av RBP leder till dyra anpassningar;

- Det tar för mycket tid att göra i ordning kartbilder i förväg, att syntetisera och analysera på landskapsnivå. Ofta är det bråttom, ibland får samebyarna skogsbolagens avverkningsplaneringar bara några dagar i förväg. Samråden läggs dessutom ofta fel i tiden för samebyarna, till exempel mitt i flytt eller kalvning;

- Rädsla för tekniken (RBP med RenGIS);

- Ojämn kvalité på RBP i olika samebyar;
- RBP är dåligt marknadsförd, samtidigt har det byggts upp stora förväntningar på den.
- Osäkerhet kring långsiktigheten med RBP: ”Renbruksplan finns nu men hur blir det med uppdateringarna framöver? Finns ekonomi och intresse? Vad händer när projektet är klart?”
- Skogsstyrelsens personal har idag bristfällig kunskap om frågor som rör skogsbruk-rennäring samt deltar i mycket liten omfattning på samrådsmöten.

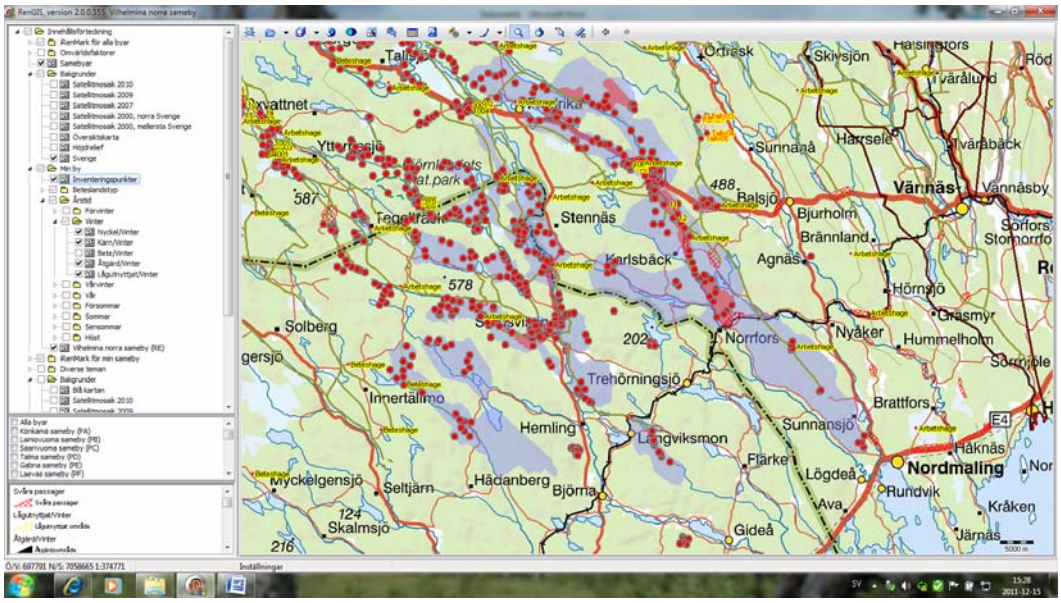

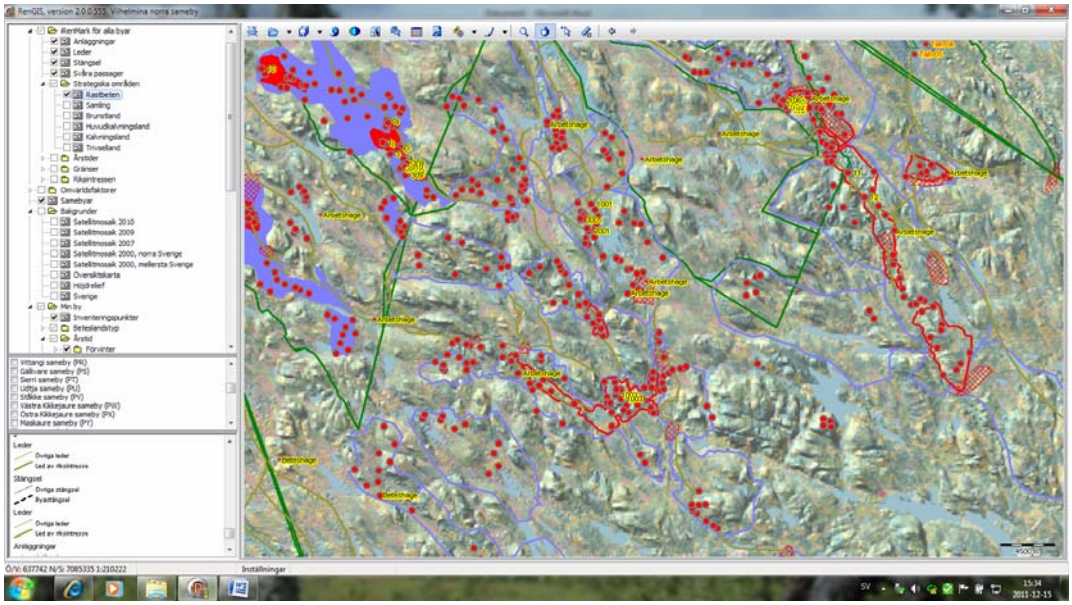
Samråden påbörjas ofta inne på rummet för att utmynna i fältsyn på de objekt där oenighet råder om skogliga åtgärder. Foto: Leif Jougda

Nyläge

RBP med RenGIS utgör

- Underlag för förbättrade samrådsdiskussioner med andra markanvändare (specifikt).
- Underlag för förbättrad kommunikation och utbyte av information från databaser med andra markanvändare (generellt).
- Operativa planeringsverktyg för en mer kostnadseffektiv och adaptiv (anpassningsbar) renskötseln.

Figur 4 och 5. I RenGIS finns förutsättningar med olika bakgrundskartor och data från betslandsindelningen att visa på samebyarnas behov och förutsättningar

Vägar mot nyläge (strategier)

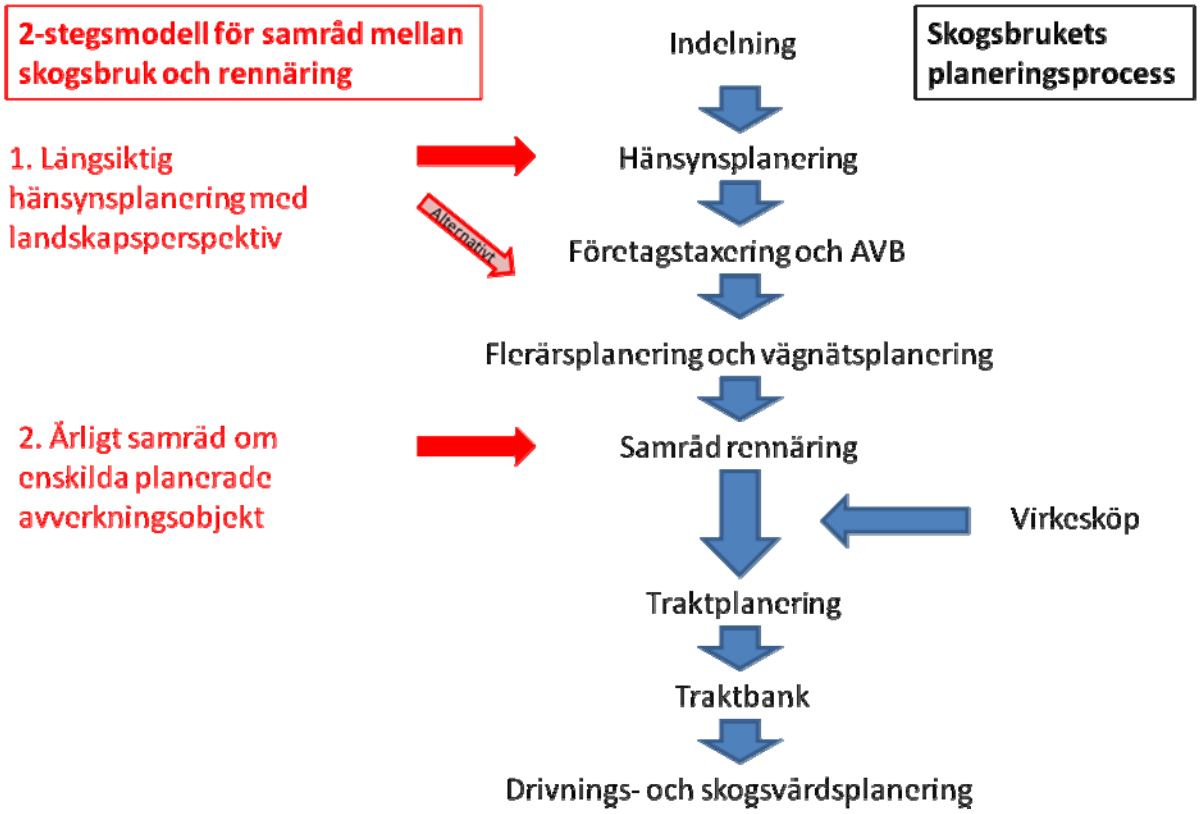
Kommunikationsstrategin är skriven för samråd mellan skogsbruk och renskötsel, men ska i stora delar kunna användas för alla markanvändningsfrågor som berör rennäringen (vindbruk, gruvnäring, kommunala planer, turism, mm). Ett grundläggande syfte är att tydliggöra landskapsperspektivet. På flera ställen i strategin poängteras också vikten av att hålla sig till fakta, att vara saklig, att vara öppen för ett givande och tagande, och att bemöta motparten med respekt i alla avseenden. Eftersom denna strategi är skriven som stöd för samebyarnas kommunikation i samband med samråd så riktar sig dessa råd i första hand till samebymedlemmar. En förutsättning för att samråden ska bli konstruktiva är naturligtvis att även motparten uppträder på samma sätt.

2-stegsmodell för samråd mellan skogsbruk och rennäring

Syftar till att utveckla och förbättra rådande samrådsmodell mellan skogsbruk och rennäring. Grundtanken är att uppdelningen i två typer av samråd kommer att göra samrådsprocessen enklare, mer tidseffektiv och därmed också billigare för båda näringarna.

Av flera olika anledningar – som diskuterats tidigare i denna rapport – verkar det idag finnas både behov och förutsättningar att utveckla den rådande samrådsmodellen mellan skogsbruk och rennäring. Förslaget handlar om skapa en 2-stegsmodell som bygger på två olika typer av samråd med olika geografiska och tidsmässiga skalor:

1. Långsiktig hänsynsplanering med landskapsperspektiv
2. Årligt samråd om enskilda planerade avverkningsobjekt

Figur 6. 2-stegsmodell för samråd mellan skogsbruk och rennäring.

1. Långsiktig hänsynsplanering med landskapsperspektiv

- Syfte: Möten mellan skogsbolag/skogsbrukare och sameby var 3–5 år som en del i skogsbolagens/skogsbrukarens hänsynsplanering (alternativt efter företagstaxering och AVB). Fokus på markernas långsiktiga nyttjande i ett landskapsperspektiv, landskapets dynamik och föränderlighet. Skogsbolag/skogsbrukare presenterar sin 10-årsplan (planbank) och samebyn redogör för sina långsiktiga behov med RBP som underlag. Eventuellt kan fler skogsbolag/skogsbrukare som ryms inom en samebyns betestrakt vara med på samma gång.

- Mål:

    - Att parterna har en gemensam bild av hur skogen kan/bör förvaltas för att skapa förutsättningar för både ett långsiktigt uthålligt skogsbruk och renbruk.

    - Att parterna har upprättat goda personliga kontakter och att det finns en kontinuitet i kontakterna som leder till ett ömsesidigt förtroende och tillit.

- Form: Fysiska möten (gärna i fält) kompletterat med digitalt material (skogsbruksplan/indelning och RBP) som skickas ut i god tid i förväg.

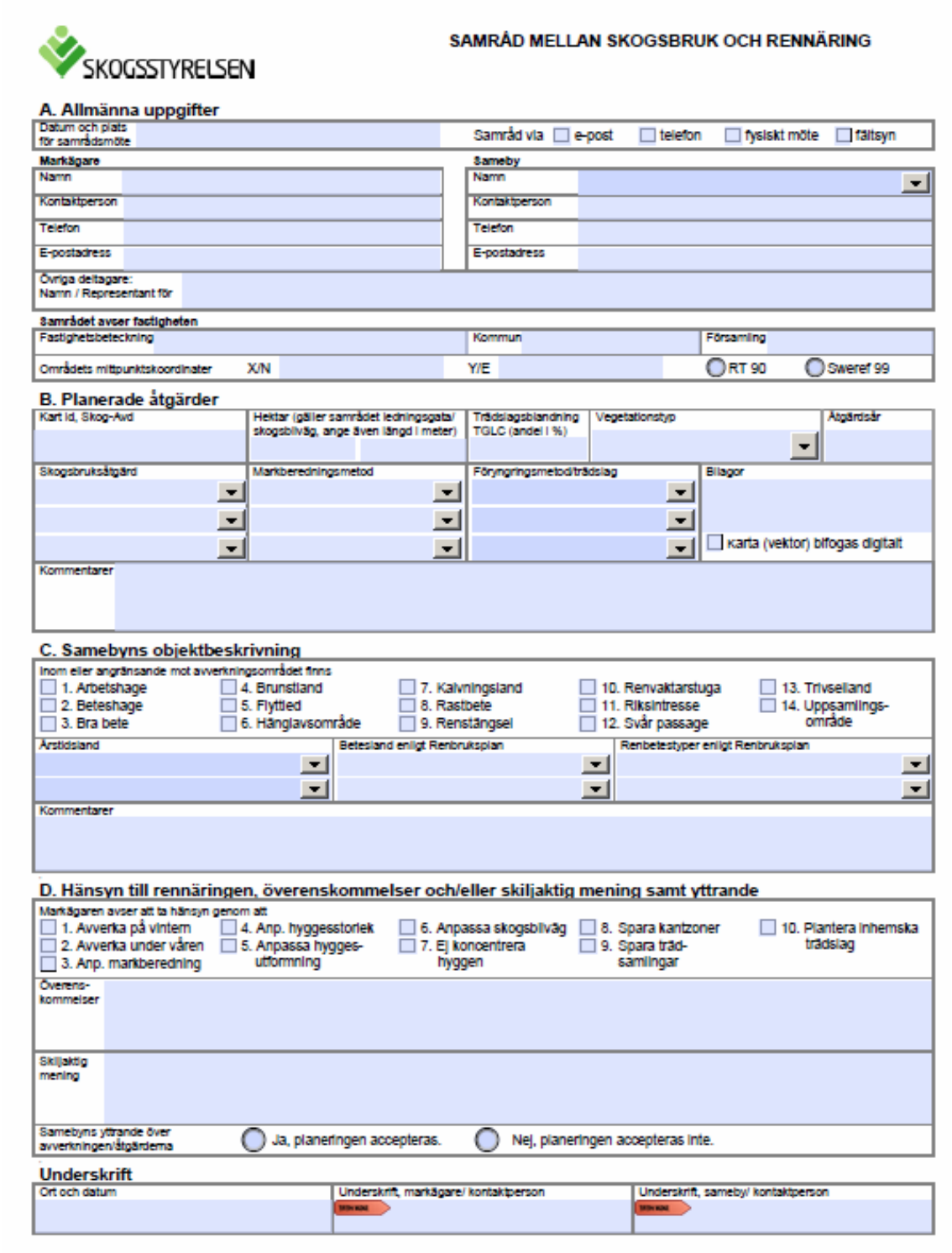
2. Årligt samråd om enskilda planerade avverkningsobjekt

- Syfte: Samråd varje år om skogsbolags/skogsbrukares lista med planerade avverkningsobjekt (1 år).
- Mål:
    - Att parterna finner kompromisser som är acceptabla för båda parter.
    - Att parterna finner win-win-lösningar.
    - Att samråden är färdiga senast den 15 mars.
    - Att gemensamma överenskommelser efterlevs.
- Form: Fysiska möten som föregås av utbyte av digitalt material (skogsbolags/skogsbrukares avverkningsplaner och samebyns RBP).

För att den föreslagna 2-stegsmodellen ska fungera krävs bland annat:

- Att samebyarna genom ett kontinuerligt arbete med, och uppdatering av, sina RBP når en högre planeringsnivå i ett landskapsperspektiv.
- Att båda samebyar och skogsbrukare förbättrar sina kunskaper om lagrum och kriterier i certifieringssystem, samt att samebyarna förbättrar sin kunskap om vilka skogsbolag och privata, enskilda markägare som är certifierade enligt FSC eller PEFC.[2]
- Att näringarna tillsammans utvecklar manual för vad som bör antecknas under de långsiktiga planeringarna med landskapsperspektiv.
- Att personer på högre nivå i skogsbolagen deltar i de långsiktiga hänsynsplaneringarna med landskapsperspektiv.
- Att både samebyar och skogsbrukare kommer väl förberedda till samråden.
- Att både samebyar och skogsbrukare visar förståelse för varandra och bemöter varandra med respekt i alla avseenden.
- Att kunskapsöverföringen mellan näringarna, och mellan näringarna och forskningen, fortsätter och utvecklas. Det här kan ske genom dialogprojekt, seminarier, utbildningar och informationsspridning via faktablad och hemsidor.
- Att samebyarnas kunskaper i förhandlingsteknik och retorik utvecklas.
- Att övergripande kunskap om hur man kan restaurera renbete utvecklas.

[2] Kan bland annat lösas genom utbildningsinsatser, samverkan med Skogsstyrelsen eller SSR, eller bildande av ”skogsgrupper” som kan vara en gemensam resurs för flera samebyar. I en ”skogsgrupp” ska det bland annat finnas specialister på RBP med RenGIS och personer med juridiska kunskaper. Jokkmokksbyarna har redan en sådan gemensam grupp, men den hanterar i dagsläget bara ekonomiska frågor.

SKOGSSTYRELSEN

SAMRÅD MELLAN SKOGSBRUK OCH RENNÄRING

A. Allmänna uppgifter

Datum och plats för samrådsmöte | Samråd via ☐ e-post ☐ telefon ☐ fysiskt möte ☐ fältsyn

Markägare

Namn | Kontaktperson | Telefon | E-postadress

Sameby

Namn | Kontaktperson | Telefon | E-postadress

Övriga deltagare: Namn / Representant för

Samrådet avser fastigheten

Fastighetsbeteckning | Kommun | Församling

Områdets mittpunktskoordinater X/N | Y/E | ◯ RT 90 ◯ Sweref 99

B. Planerade åtgärder

Kart Id, Skog-Avd	Hektar (gäller samrådet ledningsgata/ skogsbilväg, ange även längd i meter)	Trädslagsblandning TGLC (andel i %)	Vegetationstyp	Åtgärdsår

Skogsbruksåtgärd	Markberedningsmetod	Föryngringsmetod/trädslag	Bilagor
			☐ karta (vektor) bifogas digitalt

Kommentarer

C. Samebyns objektbeskrivning

Inom eller angränsande mot avverkningsområdet finns

☐ 1. Arbetshage ☐ 2. Beteshage ☐ 3. Bra bete ☐ 4. Brunstland ☐ 5. Flyttled ☐ 6. Hänglavsområde ☐ 7. Kalvningsland ☐ 8. Rastbete ☐ 9. Renstängsel ☐ 10. Renvaktarstuga ☐ 11. Riksintresse ☐ 12. Svår passage ☐ 13. Trivselland ☐ 14. Uppsamlingsområde

Årstidsland	Betesland enligt Renbruksplan	Renbetestyper enligt Renbruksplan

Kommentarer

D. Hänsyn till rennäringen, överenskommelser och/eller skiljaktig mening samt yttrande

Markägaren avser att ta hänsyn genom att

☐ 1. Avverka på vintern ☐ 2. Avverka under våren ☐ 3. Anp. markberedning ☐ 4. Anp. hyggesstorlek ☐ 5. Anpassa hyggesutformning ☐ 6. Anpassa skogsbilväg ☐ 7. Ej koncentrera hyggen ☐ 8. Spara kantzoner ☐ 9. Spara trädsamlingar ☐ 10. Plantera inhemska trädslag

Överenskommelser

Skiljaktig mening

Samebyns yttrande över avverkningen/åtgärderna ◯ Ja, planeringen accepteras. ◯ Nej, planeringen accepteras inte.

Underskrift

Ort och datum	Underskrift, markägare/ kontaktperson	Underskrift, sameby/ kontaktperson

Figur 7. Skogsstyrelsens framtagna blankett som har börjat användas vid skogliga samråd

Prioriterade målgrupper

Syftar till att identifiera särskilt viktiga målgrupper och att skapa förutsättningar för att planera och följa upp kommunikationsinsatser.

Målgrupp	Kommunikationsmål	Budskap
Vilka behöver vi kommunicera med för att nå övergripande syfte och mål?	*Vad behöver personerna i målgruppen VETA, KÄNNA och GÖRA för att vi ska nå övergripande syfte och mål?*	*Vad ska vi säga/skriva/förmedla för att nå kommunikationsmål?*
Internt: samebyar och samebymedlemmar	*Veta* • Hur RBP med RenGIS fungerar och hur man använder det • När man kan använda RBP • Vilka lagar, förordningar, certifieringssystem (FSC, PEFC) som reglerar förhållandet mellan rennäringen och andra markanvändande aktörers verksamhet • Mer om skogsbruk och andra markanvändande intressen *Känna* • Intressant • Behov • Att det lönar sig • Tillit till andra markanvändande aktörer • Tillit till samrådsprocess *Göra* • Använda RBP med RenGIS i samråd • Ge och ta i samråd • Skaffa sig mer kunskap, bland annat genom att delta i utbildningar • Sätta landskapsperspektivet i centrum • Komma förberedda till samråden och kunna motivera varför man ifrågasätter avverkningar	Förslag på budskap är: *RBP med RenGIS möjliggör en långsiktig konstruktiv samverkan mellan rennäringen och andra markanvändande aktörer – vilket alla vinner på i slutändan.*
Externt: Skogsbruket och andra markanvändande aktörer	*Veta* • Mer om renskötseln i allmänhet och om RBP i synnerhet • Vilka lagar, förordningar, certifieringssystem (FSC, PEFC) som reglerar förhållandet mellan rennäringen och andra markanvändande aktörers verksamhet • Hur den egna verksamheten påverkar rennäringen och hur rennäringen påverkar deras verksamhet • Vilka kostnader båda parter har för samråden *Känna* • Förtroende för att det som står i RBP stämmer • Eget ansvar • Att det lönar sig med RBP • Kunskap om den egna planeringen och processen • Tillit till motpart • Tillit till samrådsprocess *Göra* • Skaffa sig mer kunskap, bland annat genom att delta i utbildningar • Visa mer hänsyn • Ha samråd och ge tid i förväg till samråd • Ha personer i samråden som har mandat att fatta beslut om hänsyn • Ge och ta i samråd • Sätta landskapsperspektivet i centrum	Förslag på budskap är: *RBP med RenGIS möjliggör en långsiktig konstruktiv samverkan mellan rennäringen och andra markanvändande aktörer – vilket alla vinner på i slutändan.*

Timing

Övergripande kan kommunikationsinsatserna delas upp i tre delar beroende på när aktiviteterna bör göras i förhållande till samrådstillfället: inför samråd, under samråd och efter samråd (se vidare manualer tillhörande RBP).

Inför samråd

Syftar till att samebyar ska ha samma planeringshorisont för sin näring som skogsbruket, vilket möjliggör att både samebyar och skogsbruket kan komma väl förberedda till samrådsmöten.

Under samråd

Syftar till att skapa förutsättningar för konstruktiva samråd och lösningar, bland annat genom att tydliggöra renskötselns möjligheter och begränsningar, samt att lyssna för att förstå skogsbrukets intressen och åsikter.

Efter samråd

Syftar till att följa upp, informera om, arkivera och utvärdera utfallet av samrådsmöten.

Effektiva och samverkande kommunikationskanaler

Syftar till att vi ska kommunicera genom de mest effektiva kanalerna i förhållande till målgruppens behov och insatsens mål.

Det finns ingen magisk formel som fungerar i alla sammanhang eller för alla målgrupper. Ambitionen är att utifrån sammanhang och målgrupp välja, och koppla ihop, olika kanaler för att uppnå största möjliga effektivitet i kommunikationsarbetet.

För RBP med RenGIS är följande kommunikationskanaler särskilt viktiga (utan inbördes rangordning):

- E-post
- Telefon
- Formella och informella möten (inom varje sameby, mellan renskötare och skogsbrukare, samråd, dialogmöten, seminarier, utbildningar, med mera)
- OH-kanon
- Digitala shape-filer
- Bilder, kartor och illustrationer

Utveckling genom uppföljning och utvärdering

Syftar till att utveckla och kontinuerligt förbättra kommunikationsverksamheten.

Uppföljning och utvärdering kan göras på två olika nivåer: för varje enskild sameby samt för alla samebyar gemensamt. För uppföljning av det som planerats i kommunikationsplan (operativa mål) görs en genomgång av rekommenderade aktiviteter. Utvärdering av kommunikationsmål (effektmål) kan förslagsvis göras på tre sätt (val beroende på ambition och resurser):

1. Självskattning, det vill säga att gruppen själv bedömer hur man ligger till i jämförelse med kommunikationsmål för olika målgrupper;

2. Enkätundersökning till utvalda personer i målgrupperna;

3. Intervjuer/möten med utvalda personer i målgrupperna.

På samebynivå bör ordföranden eller skogsansvarig eller GIS-ansvarig vara den som är ansvarig för uppföljning och utvärdering. Skogsstyrelsen, Sametinget och SSR bör vara ansvariga för uppföljning och utvärdering för hur det fungerar inom hela renskötselområdet. Enligt kriterium 3.1.7. i FSC ska större skogsbrukare med markinnehav inom renskötselområdet tillsammans med rennäringen årligen genomföra en utvärdering av samrådens tillämpning och resultat i en regionalt partsammansatt grupp.

Regeringsuppdrag till Skogsstyrelsen

Jordbruksdepartementet gav Skogsstyrelsen den 23 juni 2010 i uppdrag att, efter samråd med Sametinget samt representanter för skogsbruket och rennäringen, utveckla metoder för att löpande kunna följa upp och utvärdera den hänsyn som skogsbruket ska ta till rennäringens intressen inom renskötselområdet enligt Skogsvårdslagen (1979:429). I uppdraget ingår även att utveckla metoder för att löpande kunna följa upp och utvärdera samråden mellan rennäring och skogsbruk inom hela renskötselområdet för att kvalitetssäkra dessa och att de sker i enlighet med skogsvårdslagen. Detta uppdraget är redovisat av Skogsstyrelsen som ”Uppföljning av hänsyn till rennäringen” Meddelande 5 - 2011. Nedan följer en kort sammanfattning av rapporten.

I arbetet med uppdraget har avstämning skett med en extern referensgrupp bestående av representanter för rennäringen, det enskilda skogsbruket och för storskogsbruket. Uppdraget och huvuddragen i planerade förslag till uppföljningsmetoder har presenterats för Centrala samrådsgruppen för skogsbruk-rennäring.

Förslaget till metoder för uppföljning bygger i huvudsak på följande tre delar som kompletterar varandra.

- Objektsvis uppföljning av hänsyn vid avverkning och beståndsanläggning genom att specifika uppgifter om hänsyn till rennäringen samlas in vid Polytax.

- Regelbundet återkommande enkät för att följa upp hur samrådsprocessen fungerar och hur parterna inom skogsbruk och rennäringen upplever samråden.

- Regelbundet återkommande enkät för redovisning av skogsbrukets hänsyn till rennäringen. Här redovisas vilka anpassningar skogsbruket gör till följd av samråden, och även andra åtgärder som vidtas av hänsyn till rennäringen.

Den modell som Skogsstyrelsen använder för att följa upp miljöhänsyn och återväxtresultat i skogsbruket kallas för Polytax. Det är till denna redan pågående inventering som uppföljning av hänsyn till rennäringen föreslås kopplas. Med ett antal ytterligare variabler speciella för rennäringshänsyn bör den del av hänsynen som tas på avverkade områden kunna följas upp.

De förslag till uppföljningsmetoder som nu läggs fram bör ses som preliminära och ett utvecklingsarbete bör fortsätta under de kommande 3 åren. En försöksverksamhet bör bedrivas där uppföljningen integreras i Polytax och genom riktade enkäter till rennäringen och skogsbruket inom renskötselområdet. Under försöksperioden bör inte resultat publiceras som del av den officiella statistiken. Syftet bör istället vara att nyttja uppföljningen som en del av en grundläggande utvecklings- och lärprocess. Resultaten av försöksverksamheten bör redovisas under 2015.

Det är uppenbart att vissa begrepp som används vid exempelvis samråden har olika innebörd för skogsbruk respektive rennäring. Det är därför särskilt angeläget att skapa samsyn inom skogsbruk och rennäring om definitioner, innebörd och bedömningsgrunder för centrala begrepp inom uppföljningen.

En viktig del i ett fortsatt utvecklingsarbete är att öka kunskapen om, få ökad insikt i och respekt för varandras näringar. Generellt sett finns behov av fortsatt utbildning av såväl företrädare för skogsbruk som rennäring om hur samverkan och hänsyn kan utvecklas. I det regeringsuppdrag om stöd till dialog och samverkan mellan skogsbruk och rennäring som Skogsstyrelsen för närvarande arbetar med i nära samverkan med Sametinget har just fortsatt och utökad utbildningsverksamhet givits hög prioritet tillsammans med bland annat utveckling av samråden.

Kommunikationsplan

Under arbetet med renbruksplaner har ett antal manualer upprättats. Dessa nyttjas av samebyarna vid olika insatser som kopplas till verksamheten för RBP. Två av dessa manualer kan ses som ett stöd även för kommunikationsstrategin. Den ena beskriver leverans av beteslandsindelning för respektive sameby och den andra hur man ska ta emot, lagra och följa upp de shape-filer för planerade avverkningar som nu samebyarna börjar få från storskogsbruket.

Målsättningen är även att skapa en mer preciserad manual för kommunikations-planen som presenteras på följande sidor.

I den ska finnas flödesförslag för hantering av datat som finns i RenGIS. Inför samråden bör man inom samebyarna beskriva vad som kan beaktas i ett land-skapsperspektiv för att uppnå en uthålligt brukande. Detta underlag kan därefter presenteras för markanvändande aktörer. Man bör även inom samebyn ha tänkt igenom vilka objekt som kan vara behov av att diskutera. Om man inte känner sig helt förtrogen med att ”hantera” RenGIS i realtid kan man förbereda sig genom färdiga datapresentationer.

Slutligen ska utfallet av samråd kunna arkiveras och vara uppföljningsbart.

Figur 8. Exempel på manualer upprättade i arbetet med RBP

<table>
<tr><th colspan="2">Inför samråd</th></tr>
<tr><th>1. Långsiktig hänsynsplanering med landskapsperspektiv</th><th>2. Årligt samråd om enskilda planerade avverkningsobjekt</th></tr>
<tr><td>Utse person eller personer som är huvudan-svariga för RBP med renGIS och för kontakter och samråd med skogsbolag/ skogsbrukare.</td><td></td></tr>
<tr><td>Förankra RBP och beteslandsindelningen bland samebymedlemmar. Använd dator och OH-kanon eller utskrifter av säsongsvisa kartor på papper.</td><td></td></tr>
<tr><td>Notera kontinuerligt vilka åtgärder som kan innebära förbättringar för renskötseln (t.ex. röjning, gallring, stängning av vägar, bränning, hyggesfritt och liknande) och var dessa åtgärder bör göras.</td><td></td></tr>
<tr><td>Ge Skogsstyrelsen tillgång till RBP:s betes-landsindelning för att myndigheten bättre ska kunna handlägga frågor enligt Skogs-vårdslagen – bör ske årligen oavsett föränd-ringsstatus.</td><td></td></tr>
<tr><td>Träffa skogsbolag/skogsbrukare och kom överens om samrådstidpunkt, förväntningar, ambitioner, process, arbete och relationer.</td><td>Acceptans för samrådstidpunkt</td></tr>
<tr><td colspan="2">Skicka RBP:s beteslandsindelning i form av en sammanfattande shapefil med beteslands-indelningen (betestrakter, kärnområden, nyckelområden, lågutnyttjade områden och åt-gärdsområden) till skogsbolag/skogsbrukare efter skriftlig förfrågan ställd till berörd sameby. Fältdata med egna noteringar och bilder samt information om renbete leverer-as inte. Poängtera att RBP är ett levande dokument som ofta förändras och att den endast är ett underlag för samråd, inte en given plan. Vid större förändringar av planen skickas ny beteslandsindelning ut.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Begär förberedelsemateriel digitalt och ifyllt (shapefiler med tidshorisont) från skogsbolag/skogsbrukare. Gärna med huggningsklass, ålder, trädslagsfördelning, med mera, för varje objekt inom varje aktuell betestrakt.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jämför med underlag iRENMARK: flyttleder, rastbeten, anläggningar, svåra passager (publika data).</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jämför med underlag från övriga omvärldsfaktorer (till exempel vindkraft, vattenkraft och gruvnäring) som finns i RenGIS (publika data).</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jämför med underlag från GPS-försedda renar och deras positioner.</td></tr>
<tr><td></td><td>Gå igenom hänsynsredovisning i digitalt förberedelsematerial från bolag/skogsbrukare.</td></tr>
<tr><td>Gå igenom respektive område med rätt vintergrupp.</td><td>Gå igenom respektive område med rätt vintergrupp. Vad kan man ”släppa” och vad är värt/viktigt att kämpa för? Förbered problemytor med ett halvt ifyllt samrådsprotokoll eventuellt med stöd av RBP.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Förbered presentation, argumentation och motivering med utgångspunkt från
• landskapsperspektiv/betestrakt (tydliggör att ni inser att landskapet är varierat och föränderligt)
• GPS på ren (var renarna verkligen uppehåller sig)
• lagar och certifieringskriterier (t.ex. samebyns behov av sammanhållet renbete SVL §31: ”Eftersträva årlig tillgång på sammanhängande betesområden och nödvändig vegetation inom områden som nyttjas för samling, flyttning och rastning”)
Tydliggör varför det blir problem med vissa avverkningar, markberedningar, gödsling eller plantering och sådd av contorta. Undvik schablonmotiveringar.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Spara projekt i RenGIS</td></tr>
<tr><td colspan="2">Kalla Skogsstyrelsen till samråd.</td></tr>
<tr><td></td><td>Om det uppstår förhinder för samråd bör renskötarna höra av sig till skogsbolag/skogsbrukare så snart det är möjligt. En inbjudan till samråd som inte besvaras kan tolkas som att samebyn inte har några synpunkter.</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th colspan="2">Under samråd</th></tr>
<tr><td>1. Långsiktig hänsynsplanering med landskapsperspektiv</td><td>2. Årligt samråd om enskilda planerade avverkningsobjekt</td></tr>
<tr><td colspan="2">Se till att målet med samrådet är tydligt formulerat (inga oklarheter) och att parterna är överens om formerna för protokoll.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Håll er till fakta, var sakliga, visa förståelse för motpartens verksamhet och bemöt motparten med respekt i alla avseenden.
• Tala så att skogsbruket förstår rennäringens syn på saken
• Lyssna för att förstå skogsbrukets syn på saken
• Sök nya lösningar, idéer och ömsesidiga fördelar
• Var öppna för att ompröva tidigare ställningstaganden</td></tr>
<tr><td colspan="2">Presentera, argumentera och motivera med utgångspunkt från
• landskapsperspektiv/betestrakt (tydliggör att ni inser att landskapet är varierat och föränderligt)
• GPS på ren (var renarna verkligen uppehåller sig)
• lagar och certifieringskriterier (t.ex. samebyns behov av sammanhållet renbete SVL §31: ”Eftersträva årlig tillgång på sammanhängande betesområden och nödvändig vegetation inom områden som nyttjas för samling, flyttning och rastning”)
Tydliggör varför det blir problem med vissa avverkningar, markberedningar, gödsling eller plantering och sådd av contorta. Undvik schablonmotiveringar.</td></tr>
<tr><td></td><td>Föreslå eventuellt en uppdelning av objekten:
• Okontroversiella objekt (som kan lösas via mejl inför mötet eller direkt vid sittande bord).
• Kontroversiella objekt som ni vill ha fältsyn på.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Underrätta skogsbolag/skogsbrukare om vilka åtgärder som kan innebära förbättringar för renskötseln (t.ex. röjning, gallring, stängning av vägar, bränning, hyggesfritt och liknande) och var dessa åtgärder bör göras.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Föreslå (eventuellt) att ni gärna deltar i flygning i samband med inventering för gödsling för att gödslingen ska ske på ett sådant sätt som inte skadar renbetet.</td></tr>
<tr><td>Diskutera långsiktig vägnätsplanering, eventuella försäljningar av mark och förändringar i arrendeavtal, samt eventuellt nya anläggningar (upprätta avtal).</td><td></td></tr>
<tr><td>Delta gärna i olika försök avseende t.ex. gödsling och contorta.</td><td></td></tr>
<tr><td>Gör upp om datum för årliga samråd några år framöver, samt datum för leverans av digitalt material inför dessa samråd. Kom överens om vad/vilka uppgifter som ska ingå i de shapefiler som skogsbolag/skogsbrukare skickar till samebyarna inför de årliga samråden (och vice versa).</td><td></td></tr>
<tr><td>Mötesanteckningar upprättas och justeras av båda parter.</td><td>Specifikt samrådsprotokoll med noteringar för anpassningar och hänsyn till rennäring upprättas och skrivs under av båda parter. (Ev. används protokoll upprättat av Skogsstyrelsen). Enligt indikator 3.1.5 i FSC ska skogsbrukare, om det inte går att nå en överrenskommelse om vilka skogsbruksåtgärder som ska vidtas, anteckna i samrådsprotokollet att frågan bordläggs och kommer att tas upp under kommande samråd.</td></tr>
</table>

Efter samråd	
1. Långsiktig hänsynsplanering med landskapsperspektiv	2. Årligt samråd om enskilda planerade avverkningsobjekt
	Enligt FSC, indikator 3.1.6 ska skogsbrukaren och samebyn gemensamt utse en neutral part om överrenskommelse om skogsåtgärd efter bordläggning och förnyat samråd inte kan uppnås. Denna ska verka för att en överrenskommelse uppnås. Om parterna ändå inte uppnår en överrenskommelse ska den neutrala parten lämna ett förslag till lösning som parterna ska ta ställning till. Om förslaget till lösning inte accepteras av någon av parterna ska skälen till detta antecknas i protokollet, tillsammans med en beskrivning av vilken hänsyn som kommer att tas till rennäringen.
Informera övriga i samebyn om utfall av samråd.	
Arkivera dokumentation, verifikat, med mera, i RBP med RenGIS inför kommande samråd.	
	Utvärdering: Vad får avverkningarna för konsekvenser för oss?
	Uppföljning med hjälp av RenGIS.
	Kontrollera markerna, att det verkligen blivit som det överrenskoms under samråd.
	Kontakta Skogsstyrelsen som genom sin uppföljning kan ge besked om vilken hänsyn som ska tas till rennäringen enligt skogsvårdslagen och med ledning från vad som överenskommits i samråden.
	Kontakta FSC för eventuell avvikelsehantering.
	Om en markåtgärd tvingar samebyn att flytta betet från ett område till ett annat kan lokalbefolkningen informeras om anledningen med hjälp av kartmaterialet i RBP.
Håll kontinuerlig kontakt med skogsbruket/skogsmarkens ägare mellan samråden.	

Litteraturförteckning

1. Jougda, L. och Sandström, P. Utveckling av operativt planeringssystem för sex samebyar i Sverige. Slutrapport till Rymdstyrelsen. u.o. : Skogsstyrelsen, 2006.
2. Svenska FSC:s hemsida. [Online] 2011. http://www.fsc.se/.
3. Lindberget, M. och Blom, A. ”Det är trädet som har ett värde för dom inte marken som finns under”. Slutrapport. u.o. : Svenska Samernas Riksförbund (SSR), 2010.
4. Svenska PEFC:s hemsida. [Online] 2011. http://www.pefc.se/.
5. Sandström, C., Widmark,C., Moen, J., Danell, Ö. och Esselin, A. *Skogen som gemensam resurs. Vägledning för effektivare samråd mellan ren- och skogsnäring.* 2006. FjällMistrarapport nr 23.
6. Sandström, C. Samråd mellan rennäring och skogsbruk – ett exempel på samförvaltning av gemensamma resurser? 2004. FjällMistrarapport nr 8.
7. Svensk vindenergis hemsida. [Online] 2010. http://www.svenskvindenergi.org/files/Kap_1_version_101207.pdf.
8. KSLA:s hemsida. [Online] 2011. http://www.ksla.se/aktivitet/landskapsperspektiv/.
9. Sandell, K. Några aspekter på svenska reservatsdilemmans förutsättningar. Arbetsrapport om allemansrätt, naturvård och landskapsperspektiv inför fördjupade studier i forskningsprogrammet FjällMistra om fjällandskapets tillgänglighet. . u.o. : Karlstad Universitet, 2001.
10. Jougda, L. Renbruksplan. Ett planeringsverktyg för samebyar. Manual för beteslandsindelning. u.o. : Skogsstyrelsen, 2011.
11. Jougda L, Näsholm B., Sandström P och Sjöström Å. Upprättade renbruks-planer 2005-2010. SKS rapport 6-2011

Av Skogsstyrelsen publicerade Rapporter:

1988:1	Mallar för ståndortsbonitering; Lathund för 18 län i södra Sverige
1991:1	Tätortsnära skogsbruk
1992:3	Aktiva Natur- och Kulturvårdande åtgärder i skogsbruket
1993:7	Betespräglad äldre bondeskog – från naturvårdssynpunkt
1994:5	Historiska kartor - underlag för natur- och kulturmiljövård i skogen
1995:1	Planering av skogsbrukets hänsyn till vatten i ett avrinningsområde i Gävleborg
1995:2	SUMPSKOG – ekologi och skötsel
1996:1	Women in Forestry – What is their situation?
1996:2	Skogens kvinnor – Hur är läget?
1997:2	Naturvårdsutbildning (20 poäng) Hur gick det?
1997:5	Miljeu96 Rådgivning. Rapport från utvärdering av miljeurådgivningen
1997:6	Effekter av skogsbränsleuttag och askåterföring – en litteraturstudie
1997:7	Målgruppsanalys
1997:8	Effekter av tungmetallnedfall på skogslevande landsnäckor (with English Summary: The impact on forest land snails by atmospheric deposition of heavy metals)
1997:9	GIS–metodik för kartläggning av markförsurning – En pilotstudie i Jönköpings län
1998:1	Miljökonsekvensbeskrivning (MKB) av skogsbränsleuttag, asktillförsel och övrig näringskompensation
1998:3	Dalaskog - Pilotprojekt i landskapsanalys
1998:4	Användning av satellitdata – hitta avverkad skog och uppskatta lövröjningsbehov
1998:5	Baskatjoner och aciditet i svensk skogsmark - tillstånd och förändringar
1998:6	Övervakning av biologisk mångfald i det brukade skogslandskapet. With a summary in English: Monitoring of biodiversity in managed forests.
1998:7	Marksvampar i kalkbarrskogar och skogsbeten i Gotländska nyckelbiotoper
1999:1	Miljökonsekvensbeskrivning av Skogsstyrelsens förslag till åtgärdsprogram för kalkning och vitalisering
1999:2	Internationella konventioner och andra instrument som behandlar internationella skogsfrågor
2000:1	Samordnade åtgärder mot försurning av mark och vatten - Underlagsdokument till Nationell plan för kalkning av sjöar och vattendrag
2000:4	Skogsbruket i den lokala ekonomin
2000:5	Aska från biobränsle
2000:6	Skogsskadeinventering av bok och ek i Sydsverige 1999
2001:1	Landmolluskfaunans ekologi i sump- och myrskogar i mellersta Norrland, med jämförelser beträffande förhållandena i södra Sverige
2001:2	Arealförluster från skogliga avrinningsområden i Västra Götaland
2001:3	The proposals for action submitted by the Intergovernmental Panel on Forests (IPF) and the Intergovernmental Forum on Forests (IFF) - in the Swedish context
2001:4	Resultat från Skogsstyrelsens ekenkät 2000
2001:5	Effekter av kalkning i utströmningsområden med kalkkross 0 - 3 mm
2001:6	Biobränslen i Söderhamn
2001:7	Entreprenörer i skogsbruket 1993-1998
2001:8A	Skogspolitisk historia
2001:8B	Skogspolitiken idag - en beskrivning av den politik och övriga faktorer som påverkar skogen och skogsbruket
2001:8C	Gröna planer
2001:8D	Föryngring av skog
2001:8E	Fornlämningar och kulturmiljöer i skogsmark
2001:8G	Framtidens skog
2001:8H	De skogliga aktörerna och skogspolitiken
2001:8I	Skogsbilvägar
2001:8J	Skogen sociala värden
2001:8K	Arbetsmarknadspolitiska åtgärder i skogen
2001:8L	Skogsvårdsorganisationens uppdragsverksamhet
2001:8M	Skogsbruk och rennäring
2001:8O	Skador på skog
2001:9	Projekterfarenheter av landskapsanalys i lokal samverkan – (LIFE 96 ENV S 367) Uthålligt skogsbruk byggt på landskapsanalys i lokal samverkan
2001:11A	Strategier för åtgärder mot markförsurning
2001:11B	Markförsurningsprocesser
2001:11C	Effekter på biologisk mångfald av markförsurning och motåtgärder
2001:11D	Urvalskriterier för bedömning av markförsurning
2001:11E	Effekter på kvävedynamiken av markförsurning och motåtgärder
2001:11F	Effekter på skogsproduktion av markförsurning och motåtgärder
2001:11G	Effekter på tungmetallers och cesiums rörlighet av markförsurning och motåtgärder
2002:1	Ekskador i Europa
2002:2	Gröna Huset, slutrapport

2002:3	Project experiences of landscape analysis with local participation – (LIFE 96 ENV S 367) Local participation in sustainable forest management based on landscape analysis
2002:4	Landskapsekologisk planering i Söderhamns kommun
2002:5	Miljöriktig vedeldning - Ett informationsprojekt i Söderhamn
2002:6	White backed woodpecker landscapes and new nature reserves
2002:7	ÄBIN Satellit
2002:8	Demonstration of Methods to monitor Sustainable Forestry, Final report Sweden
2002:9	Inventering av frötäktssbestånd av stjälkek, bergek och rödek under 2001 - Ekdöd, skötsel och naturvård
2002:10	A comparison between National Forest Programmes of some EU-member states
2002:11	Satellitbildsbaserade skattningar av skogliga variabler
2002:12	Skog & Miljö - Miljöbeskrivning av skogsmarken i Söderhamns kommun
2003:1	Övervakning av biologisk mångfald i skogen - En jämförelse av två metoder
2003:2	Fågelfaunan i olika skogsmiljöer - en studie på beståndsnivå
2003:3	Effektivare samråd mellan rennäring och skogsbruk -förbättrad dialog via ett utvecklat samrådsförfarande
2003:4	Projekt Nissadalen - En integrerad strategi för kalkning och askspridning i hela avrinningsområden
2003:5	Projekt Renbruksplan 2000-2002 Slutrapport, - ett planeringsverktyg för samebyarna
2003:6	Att mäta skogens biologiska mångfald - möjligheter och hinder för att följa upp skogspolitikens miljömål i Sverige
2003:7	Vilka botaniska naturvärden finns vid torplämningar i norra Uppland?
2003:8	Kalkgranskogar i Sverige och Norge – förslag till växtsociologisk klassificering
2003:9	Skogsägare på distans - Utvärdering av SVO:s riktade insatser för utbor
2003:10	The EU enlargement in 2004: analysis of the forestry situation and perspectives in relation to the present EU and Sweden
2004:1	Effektuppföljning skogsmarkskalkning tillväxt och trädvitalitet, 1990-2002
2004:2	Skogliga konsekvensanalyser 2003 - SKA 03
2004:3	Natur- och kulturinventeringen i Kronobergs län 1996 - 2001
2004:4	Naturlig föryngring av tall
2004:5	How Sweden meets the IPF requirements on nfp
2004:6	Synthesis of the model forest concept and its application to Vilhelmina model forest and Barents model forest network
2004:7	Vedlevande arters krav på substrat - sammanställning och analys av 3.600 arter
2004:8	EU-utvidgningen och skogsindustrin - En analys av skogsindustrins betydelse för de nya medlemsländernas ekonomier
2004:10	Om virkesförrådets utveckling och dess påverkan på skogsbrukets lönsamhet under perioden 1980-2002
2004:11	Naturskydd och skogligt genbevarande
2004:12	Når vi skogspolitikens mångfaldsmål på artnivå? - Åtgärdsförslag för uppföljning och metodutveckling
2005:1	Access to the forests for disabled people
2005:2	Tillgång till naturen för människor med funktionshinder
2005:3	Besökarstudier i naturområden - en handbok
2005:4	Visitor studies in nature areas - a manual
2005:5	Skogshistoria år från år 1177-2005
2005:6	Vägar till ett effektivare samarbete i den privata tätortsnära skogen
2005:7	Planering för rekreation - Grön skogsbruksplan i privatägd tätortsnära skog
2005:8a-8c	Report from Proceedings of ForestSAT 2005 in Borås May 31 - June 3
2005:9	Sammanställning av stormskador på skog i Sverige under de senaste 210 åren
2005:10	Frivilliga avsättningar - en del i Miljökvalitetsmålet Levande skogar
2005:11	Skogliga sektorsmål - förutsättningar och bakgrundsmaterial
2005:12	Målbilder för det skogliga sektorsmålet - hur går det med bevarandet av biologisk mångfald?
2005:13	Ekonomiska konsekvenser av de skogliga sektorsmålen
2005:14	Tio skogsägares erfarenheter av stormen
2005:15	Uppföljning av skador på fornlämningar och övriga kulturlämningar i skog
2005:16	Mykorrhizasvampar i örtrika granskogar - en metodstudie för att hitta värdefulla miljöer
2005:17	Forskningsseminarium skogsbruk - rennäring 11-12 augusti 2004
2005:18	Klassning av renbete med hjälp av ståndortsboniteringens vegetationstypsindelning
2005:19	Jämförelse av produktionspotential mellan tall, gran och björk på samma ståndort
2006:1	Kalkning och askspridning på skogsmark - redovisning av arealer som ingått i Skogsstyrelsens försöks-verksamhet 1989-2003
2006:2	Satellitbildsanalys av skogsbilvägar över våtmarker
2006:3	Myllrande Våtmarker - Förslag till nationell uppföljning av delmålet om byggande av skogsbilvägar över värdefulla våtmarker
2006:4	Granbarkborren - en scenarioanalys för 2006-2009
2006:5	Överensstämmer anmält och verkligt GROT-uttag?
2006:6	Klimathotet och skogens biologiska mångfald
2006:7	Arenor för hållbart brukande av landskapets alla värden - begreppet Model Forest som ett exempel
2006:8	Analys av riskfaktorer efter stormen Gudrun
2006:9	Stormskadad skog - föryngring, skador och skötsel
2006:10	Miljökonsekvenser för vattenkvalitet, Underlagsrapport inom projektet Stormanalys

2006:11	Miljökonsekvenser för biologisk mångfald - Underlagsrapport inom projekt Stormanalys
2006:12	Ekonomiska och sociala konsekvenser i skogsbruket av stormen Gudrun
2006:13	Hur drabbades enskilda skogsägare av stormen Gudrun - Resultat av en enkätundersökning
2006:14	Riskhantering i skogsbruket
2006:15	Granbarkborrens utnyttjande av vindfällen under första sommaren efter stormen Gudrun - (The spruce bark beetle in wind-felled trees in the first summer following the storm Gudrun)
2006:16	Skogliga sektorsmål i ett internationellt sammanhang
2006:17	Skogen och ekosystemansatsen i Sverige
2006:18	Strategi för hantering av skogliga naturvärden i Norrtälje kommun (”Norrtäljeprojektet”)
2006:19	Kantzonens ekologiska roll i skogliga vattendrag - en litteraturöversikt
2006:20	Ägoslag i skogen - Förslag till indelning, begrepp och definitioner för skogsrelaterade ägoslag
2006:21	Regional produktionsanalys - Konsekvenser av olika miljöambitioner i länen Dalarna och Gävleborg
2006:22	Regional skoglig Produktionsanalys - Konsekvenser av olika skötselregimer
2006:23	Biomassaflöden i svensk skogsnäring 2004
2006:24	Trädbränslestatistik i Sverige - en förstudie
2006:25	Tillväxtstudie på Skogsstyrelsens obsytor
2006:26	Regional produktionsanalys - Uppskattning av tillgängligt trädbränsle i Dalarnas och Gävleborgs län
2006:27	Referenshägn som ett verktyg i vilt- och skogsförvaltning
2007:1	Utvärdering av ÄBIN
2007:2	Trädslagets betydelse för markens syra-basstatus - resultat från Ståndortskarteringen
2007:3	Älg- och rådjursstammarnas kostnader och värden
2007:4	Virkesbalanser för år 2004
2007:5	Life Forests for water - summary from the final seminar in Lycksele 22-24 August 2006
2007:6	Renskador i plant- och ungskog - en litteraturöversikt och analys av en taxeringsmetod
2007:7	Övervakning och klassificering av skogsvattendrag i enlighet med EU:s ramdirektiv för vatten - exempel från Emån och Öreälven
2007:8	Svenskt skogsbruk möter klimatförändringar
2007:9	Uppföljning av skador på fornlämningar i skogsmark
2007:10	Utgör kvävegödsling av skog en risk för Östersjön? Slutsatser från ett seminarium anordnat av Baltic Sea 2020 i samarbete med Skogsstyrelsen
2008:1	Arenas for Sustainable Use of All Values in the Landscape - the Model Forest concept as an example
2008:2	Samhällsekonomisk konsekvensanalys av skogsmarks- och ytvattenkalkning
2008:3	Mercury Loading from forest to surface waters: The effects of forest harvest and liming
2008:4	The impact of liming on ectomycorrhizal fungal communities in coniferous forests in Southern Sweden
2008:5	Långtidseffekter av kalkning på skogsmarkens kol- och kväveförråd
2008:6	Underlag för en nationell strategi för skötsel och skydd av sumpskogar
2008:7	Regionala analyser om kontinuitetsskogar och hyggesfritt skogsbruk
2008:8	Frötäkt och frötäktsområden av gran och tall i Sverige
2008:9	Vägledning vid skogsmarkskalkning
2008:10	Områden som skogsmarkskalkats inom Skogsstyrelsens försöksverksamhet 2005-2007
2008:11	Inventering av ädellövplanteringar på stormhyggen från 1999 i Skåne
2008:12	Aluminiumhalter i skogsbäckar och variationen med avrinningsområdenas egenskaper
2008:13	Åtgärder för ett uthålligt brukande av skogsmarken - resultat från studier finansierade inom Movib
2008:14	Användningen av växtskyddsmedel inom skogsbruket
2008:15	Skogsmarkskalkning
2008:16	Skogsmarkskalkningens effekter på kemin i mark, grundvatten och ytvatten i SKOKAL-områdena 16 år efter behandling
2008:18	Effekter av skogsbruk på rennäringen - en litteraturstudie
2008:19	Hyggesfritt skogsbruk i ädellövskog - En litteratursammanställning
2008:20	Kontinuitetsskogar och hyggesfritt skogsbruk i ädellövskogar - slutrapport för delprojekt Ädellöv
2008:21	Skoglig kontinuitet och historiska kartor - en metodstudie för bokskog
2008:22	Kontinuitetsskogar och Kontinuitetsskogsbruk – Slutrapport för delprojekt Skötsel – hyggesfritt skogsbruk
2008:23	Naturkultur – Utvecklingen i försöksserien de 10 första åren
2008:24	Jämförelse av ekonomi och produktion mellan trakthyggesbruk och blädning i skiktad granskog – analyser spå beståndsnivå baserade på simulering
2008:25	Skogliga konsekvensanalyser 2008 – SKA-VB 08
2009:1	Åtgärdsplanering i reglerade vattendrag – arbetsgång och åtgärdsförslag i övre Ångermanälven
2009:2	Skog & Historia i Uppland – Gröna Jobb 2004-2008
2009:3	Utvärdering av metoder för kvantifiering av epifytiska hänglavar
2009:4	Kartläggning och Identifiering av kontinuitetsskog
2009:5	Skogsproduktion i stormområdet: Ett underlag för Skogsstyrelsens strategi för uthållig skogsproduktion
2009:6	Ekonomisk beskrivning av konsekvenser i samband med ledningsintrång i skogsmark
2009:7	Avverkning av nyckelbiotoper och objekt med höga naturvärden – en gis-analys och inventeringsdata från Polytax
2009:8	Produktionsanalys i Gävleborgs län
2009:9	Skogsstyrelsens erfarenheter kring samarbetsnätverk i landskapet
2010:1	Föryngra – Vårda – Skydda – Underlag för Skogsstyrelsens strategi för hållbar skogsproduktion

2010:2	Effektiv rådgivning – Slutrapport
2010:3	Markägarenkäten. Skogsstyrelsens delrapport för undersökningarna om processen för formellt skydd 2005-2008
2010:4	Landskapsansats för bevarande av skoglig biologisk mångfald – en uppföljning av 1997 års regionala bristanalys, och om behovet av samverkan mellan aktörer
2010:5	Översön av Skogsstyrelsens virkesmätningsföreskrifter – Analys och förslag
2010:6	Polytax 5/7 återväxttaxering: Resultat från 1999-2008
2010:7	Behöver omvandlingstalen mellan m^3f ub och m^3sk revideras? – En förstudie
2010:8	Åtgärdsprogram för bevarande av vitryggig hackspett och dess livsmiljöer 2005-2009 – Slutrapport
2010:9	Störningskänslighet hos lavar i barrskogar
2011:1	Polytax 5/7 återväxttaxering: Resultat från 1999-2009
2011:2	Inte klar
2011:3	Möjligheter att förbättra måluppfyllelse vad gäller miljöhänsyn vid föryngringsavverkning: Rapport efter en analys och rådgivande prioritering av åtgärder
2011:4	Fastighetsavtal – vidareutveckling av modell till flygfärdig produkt, Slutrapport
2011:5	Nedre Ångermanälven och Faxälven – förslag till miljöförbättrande åtgärder
2011:6	Upprättade renbruksplaner – 2005-2010
2011:7	Kontinuitetsskogar och hyggesfritt skogsbruk – Slutrapport för delprojekt naturvärden
2011:8	Utredningsrapport – Långsiktig plan för Skogsstyrelsens inventeringar och uppföljningar
2012:1	Kommunikationsstrategi för Renbruksplan

Av Skogsstyrelsen publicerade Meddelanden:

1991:2	Vägplan -90
1991:5	Ekologiska effekter av skogsbränsleuttag
1995:2	Gallringsundersökning 92
1995:3	Kontrolltaxering av nyckelbiotoper
1996:1	Skogsstyrelsens anslag för tillämpad skogsproduktionsforskning
1997:1	Naturskydd och naturhänsyn i skogen
1997:2	Skogsvårdsorganisationens årskonferens 1996
1998:1	Skogsvårdsorganisationens Utvärdering av Skogspolitiken
1998:2	Skogliga aktörer och den nya skogspolitiken
1998:3	Föryngringsavverkning och skogsbilvägar
1998:4	Miljöhänsyn vid föryngringsavverkning - Delresultat från Polytax
1998:5	Beståndsanläggning
1998:6	Naturskydd och miljöarbete
1998:7	Röjningsundersökning 1997
1998:8	Gallringsundersökning 1997
1998:9	Skadebilden beträffande fasta fornlämningar och övriga kulturmiljövärden
1998:10	Produktionskonsekvenser av den nya skogspolitiken
1998:11	SMILE - Uppföljning av sumpskogsskötsel
1998:12	Sköter vi ädellövskogen? - Ett projekt inom SMILE
1998:13	Riksdagens skogspolitiska intentioner. Om mål som uppdrag till en myndighet
1998:14	Swedish forest policy in an international perspective. (Utfört av FAO)
1998:15	Produktion eller miljö. (En mediaundersökning utförd av Göteborgs universitet)
1998:16	De trädbevuxna impedimentens betydelse som livsmiljöer för skogslevande växt- och djurarter
1998:17	Verksamhet inom Skogsvårdsorganisationen som kan utnyttjas i den nationella miljöövervakning
1998:19	Skogsvårdsorganisationens årskonferens 1998
1999:1	Nyckelbiotopsinventeringen 1993-1998. Slutrapport
1999:3	Sveriges sumpskogar. Resultat av sumpskogsinventeringen 1990-1998
2001:1	Skogsvårdsorganisationens Årskonferens 2000
2001:2	Rekommendationer vid uttag av skogsbränsle och kompensationsgödsling
2001:3	Kontrollinventering av nyckelbiotoper år 2000
2001:4	Åtgärder mot markförsurning och för ett uthålligt brukande av skogsmarken
2001:5	Miljöövervakning av Biologisk mångfald i Nyckelbiotoper
2001:6	Utvärdering av samråden 1998 Skogsbruk - rennäring
2002:1	Skogsvårdsorganisationens utvärdering av skogspolitikens effekter - SUS 2001
2002:2	Skog för naturvårdsändamål – uppföljning av områdesskydd, frivilliga avsättningar, samt miljöhänsyn vid föryngringsavverkning
2002:4	Action plan to counteract soil acidification and to promote sustainable use of forestland
2002:6	Skogsmarksgödsling - effekter på skogshushållning, ekonomi, sysselsättning och miljön
2003:1	Skogsvårdsorganisationens Årskonferens 2002
2003:2	Konsekvenser av ett förbud mot permetrinbehandling av skogsplantor
2004:1	Kontinuitetsskogar - en förstudie
2004:2	Landskapsekologiska kärnområden - LEKO, Redovisning av ett projekt 1999-2003
2004:3	Skogens sociala värden
2004:4	Inventering av nyckelbiotoper - Resultat 2003
2006:1	Stormen 2005 - en skoglig analys
2007:1	Övervakning av insektsangrepp - Slutrapport från Skogsstyrelsens regeringsuppdrag
2007:2	Kvävegödsling av skogsmark
2007:3	Skogsstyrelsens inventering av nyckelbiotoper - Resultat till och med 2006
2007:4	Fördjupad utvärdering av Levande skogar
2007:5	Hållbart nyttjande av skog
2008:1	Kontinuitetsskogar och hyggesfritt skogsbruk
2008:2	Rekommendationer vid uttag av avverkningsrester och askåterföring
2008:3	Skogsbrukets frivilliga avsättningar
2008:4	Rundvirkes- och skogsbränslebalanser för år 2007 – SKA-VB 08
2009:1	Dikesrensningens regelverk
2009:2	Viltanpassad Skogsskötsel – Skogliga åtgärder för att minska skador
2009:3	Ny metod och nya definitioner i uppföljningen av frivilliga avsättningar
2009:4	Stubbskörd – kunskapssammanställning och Skogsstyrelsens rekommendationer
2009:5	Vidareutveckling av pågående viltskadeinventeringar
2009:6	En märkbar förändring i skogsägarnas vardag – Projekt Skogsägarnas myndighetskontakter
2009:7	Regler om användning av främmande trädslag
2010:1	Vattenförvaltningen i skogen
2010:2	Nationell tillämpning av FLEGT – Forest Law Enforcement, Governance and Trade
2011:1	Rillsyn enl 9 kap miljöbalken av verksamhet på mark som omfattas av skogsvårdslagen
2011:2	Skogs- och miljöpolitiska mål – brister, orsaker och förslag på åtgärder
2011:3	Skogliga inventeringsmetoder i en kunskapsbaserad älgförvaltning

2011:4	Uppdrag om nationella bestämmelser som kompletterar EU:s timmerförordning samt om revidering av virkesmätningslagstiftningen
2011:5	Uppföljning av hänsyn till rennäringen
2011:6	Översyn av föreskrifter och allmänna råd för 30 paragrafen SvL – Del 1
2011:7	Hjortdjurens inverkan på tillväxt av produktionsträd och rekrytering av betesbegärliga trädslag – problembeskrivning, orsaker och förslag till åtgärder

Beställning av Rapporter och Meddelanden

Skogsstyrelsen,
Böcker och Broschyrer
551 83 JÖNKÖPING
Telefon: 036 – 35 93 40
växel 036 – 35 93 00
fax 036 – 19 06 22
e-post: bocker@skogsstyrelsen.se
www.skogsstyrelsen.se/bocker

I Skogsstyrelsens Meddelande-serie publiceras redogörelser, utredningar m.m. av officiell karaktär. Innehållet överensstämmer med myndighetens policy.
I Skogsstyrelsens Rapport-serie publiceras redogörelser och utredningar m.m. för vars innehåll författaren/författarna själva ansvarar.
Skogsstyrelsen publicerar dessutom fortlöpande: Foldrar, broschyrer, böcker m.m. inom skilda skogliga ämnesområden.
Skogsstyrelsen är också utgivare av tidningen SkogsEko.

Idag används Renbruksplan (RBP) både som planeringsverktyg i renskötseln och som underlag för samrådsdiskussioner med andra markanvändare. I den här rapporten presenteras en kommunikationsstrategi som beskriver hur Sveriges samebyar kan använda RBP med RenGIS som underlag för kommunikation inför, under och efter samråd med skogsbruk och andra markanvändare. En central del i rapporten handlar om vikten att lyfta fram landskapsperspektivet.

SKOGSSTYRELSEN